

Baltisaksa Kultuuri Seltsi Eestis tegevusest 2022. aastal Aruanne seltsi üldkoosolekule 29. märtsil 2023

Meie selts, mis asutati 1988. aasta lõpus, on tänaseks tegutsenud 34 aastat ja kolm kuud. Seltsi põhikorra järgi kutsub seltsi juhatus uue tegevusaasta algul kokku üldkoosoleku, mis kuulab ära, arutab läbi ja kinnitab aastaaruande nii sisulise tegevuse kui seltsi rahaliste vahendite kasutamise kohta.

Nii võiks olla sõnastatud seltsi juhatuse tavakohase aruande algus üldkoosolekule. Teatud määral on see rutiinne aruanne tavalisest tegevusaastast. Me pidasime vastu koroonaviiruse pandeemia aastad ja me pole lasknud end häirida ka energiakriisist ja uuest sõjast Euroopas. Ehkki tõsi on, et elukalliduse tõus mõjutab meid kõiki eraldi kuid ka üheskoos. Seltsi ürituste kavandamisel ja eriti väljasõitude puhul oleme juhatuses tõsiselt arutanud seltsi rahalist võimekust ning need mured pole sugugi veel möödas. Ma ei tea, kas on taas korrata baltisakslaste ammust parooli – *festhalten und ausharren* – ehk lühidalt, tuleb vastu pidada.

Kui mäletate, siis toimus meie viimane aastakoosolek 30. märtsil läinud aastal ikka siinsamas Tallinna Linnaarhiivis. Praegu, kui kõikjal on avalike koosolekute pidamise kohad muutunud tasuliseks, kuulub meie siiras tänu Linnaarhiivile, kes on nõustunud meie regulaarsete kooskäimiste siin ruumides ning pole meie üritusi maksustanud. Pärast viimast aastakoosolekut on seltsi juhatus pidanud kuus füüsilist koosolekut ja palju küsimusi on juhatuse liikmed läbi arutanud e-posti või ka telefoni teel.

Seltsis on tänase, 29. märtsi seisuga 61 liiget, neist 2 välisliiget. Juhatusel on hea meel teatada, et viimasel tegevusaastal võeti seltsi vastu 4 uut liiget – Tartu Ülikooli usuteaduskonna doktorant Kristel Neitsov-Mauer, kes praegu on uurimistööl Saksamaal ja keda soovitas Eva-Tiina Põlluste. Seltsi uued liikmed on ka Göttingeni Ülikooli magistrant ja Maris Saagpaku õpilane Marianne Laura Saar ja baltisaksa mikrokraadi taotleja Erika Mõttus ning Linnateatri muusikajuht ja EMTA vanemlektor Riina Roose.

Seltsi üldkoosolekust 30. märtsil 2022 võttis ühes volitustega osa 41 seltsi liiget. Valiti tagasi neljaliikmeline juhatus (Maaja Silm, Eva Keinast, Inna Jürjo, Jüri Kivimäe), lisaks Gisela Mell kelle hoole all on saksakeelne kirjavahetus.

Järgnevalt kõigile meeldetuletuseks lühike ülevaade seltsi toimunud üritustest.

27. aprilli pärastlõunal kogunesime KUMUs ja vaatasime uue püsinäituse „Identiteedimaastikud“ baltisaksa kunsti väljapanekut ning tutvusime baltisaksa modernisti Erna Kreichmanni töödega. Giidituuri tegid meile seltsi liikmed Kristiina Tiideberg ja Mari-Liis Krautmann.

Pühapäeval, 15. mail toimus seltsi kevadine väljasõit, mis viis meid seekord Virumaale. Külastasime Vasta mõisa, Viru-Nigula pastoraati ja kirikut, Muuga mõisa, Moe Peenviinavabrikut ja õllevabrikut Muddis. Teejuhiks oli nagu ikka Ants Hein.

25. mail toimus Linnaarhiivis seltsi korraline ettekandekoosolek, esines Karin Hallas-Murula teemal „Saksa ja baltisaksa arhitektuur Eestimaa kubermangus, 1860–1914“. Oli igati hariv ettekanne, millele võiks lähitulevikus ka järke oodata.

15. juunil kutsusime seltsi liikmeid jalutuskäigule Jüri Kuuskemaaga, et külastada kahte endist aadlipaleed Toompeal. Esmalt nn Kaulbarsi palee (Kohtu 8), aastast 2004 on hoones õiguskantsleri kantselei. Teiseks tutvusime praegu Riigikontrolli valduses oleva hoonega Kiriku 2, kus meid soojalt vastu võeti.

27. juulil tegi meie seltsi liige Anu Allikvee kuraatorituuri Mikkeli muuseumi näitusel „Karl Morgenstern. Tartu õpetlase kunstikogu“. Osalejaid polnud küll palju, kuid näitus oli põnev ja asjalikult selgitatud.

Selts sai läinud suvel kutse 24. augustiks Lihula muuseumi, kus väike rühm seltsi liikmeid sai kokku mikrokraadi tegijate ja teiste baltisaksa huvilistega, et üleüldiselt arutada asjade seisu ja võimalikke tulevikuperspektiive. Nimelt startis septembris TÜ, TLÜ ja EKA ühine mikrokraad „Baltisaksa kultuuripärand“, selle kohta käiva info leiab lehelt www.baltisaksa.ee Lihulas algas üritus Tiina-Mall Kreemi juhitud väikese ringkäiguga, seejärel arutati baltisaksa asja ajamise hetkeseisu ja tulevikuperspektiive. Tegemist polnud küll meie seltsi organiseeritud üritusega, kuid pidasin tarvilikuks seda siin mainida, näitamaks, millised on olnud baltisaksa temaatika arengud kolmes kõrgkoolis, pealegi on selles projektis tegevad ka mõned meie seltsi liikmed.

Laupäeval, 24. septembril, oli seltsi väljasõit Tartu, kus Reet Bender tegi meile linnatuuri. Oli kaunis ilm lühikeseks jalutuskäiguks Tartu baltisaksa radadel. Lõpetuseks põikasime sisse taskuformaadis baltisaksa muuseumi ehk Tartu 19. sajandi linnakodaniku muuseumi Jaani tänaval. Peale ühist jalutuskäiku einetasime, kus siis mujal kui Werneris.

26. oktoobril oli Tallinna Linnaarhiivis meie seltsi läinud tegevusaasta kõige kaalukam ettevõtmine. Koostöös Tallinna Ülikooli teadusprojektiga „Tõlkimine ajaloos, Eesti 1850-2010: tekstid, tegijad, institutsioonid ja praktikad“ (ETAG) korraldasime seminari „Kuidas tõlkida (baltisaksa) ajalugu?“ Seminari modereeris Urmas Oolup. Maris Saagpakk pidas sissejuhatava ettekande „Baltisaksa kirjanduse tõlkimine taasiseseisvunud Eestis esimesel kahel aastakümnel. Tekstid ja motiivid.“ Oma tõlketöödest ja -kogemustest rääkisid Hanna Miller, Tiiu Relve, Reet Bender, Pille Toompere ja Agur Benno. Seminari ümarlaua diskussioonis tuli ilmsiks, et sellist seminari võiks millalgi tulevikus korrata. Igati kordaläinud ja rohkelt külastatud üritus.

30. novembril pidas ettekande meie seltsi liige Riina Roose, kes rääkis teemal „Baltisaksa bagatellid“. Ettekanne oli õieti mosaiik – killud ja pudemed baltisaksa muusikast, aga eelkõige seotusest eesti muusikaga.

Laupäeval, 17. detsembril toimus seltsi väljasõit Raplamaale (Kohila-Tohisoo-Maidla-Rapla-Pirgu). Teejuhiks ikka Ants Hein ja vaatamist-uudistamist oli palju. Mis sellest, et Rapla kirikus pastori juhatuse all lauldes oli külmas hingeauru näha, ikkagi meelde jääv. Ja lõpuks kohv ja kringel Pirgu mõisahärra Wolfgang Doneuse ja tema proua külaliste lauas. Oli kena päev.

Uuel aastal alustasime 25. jaanuaril, kui meil oli külas ERMi vanemteadur Anu Kannike, kelle huvitav ettekanne „Toit ei lõppenud nende juures kunagi otsa... Baltisaksa kulinaariast ja seltskondlikest söömaaegadest 19. sajandil – 20. sajandi algul“ osutus tõesti publikumagnetiks. Jälle oli meil täismaja, mis muidugi tõendab toidukultuuri jätkuvat populaarsust.

Ja siis, 22. veebruaril, taas raamatuesitlus ühes kirjastusega ARGO. Esitleti meie seltsi liikme Olev Liiviku koostatud raamatut „Surm peab ootama“. Tegemist on Siberisse küüditatud eestisakslase Georg Heitmanni päeviku 1945–1947 kommenteeritud ja lisadega varustatud väljaandega.

Traditsiooniliselt toimus 24. veebruari hommikul pastori ja meie seltsi liikme Matthias Burghardi eestvõtmisel väike hardushetk Balti pataljoni mälestussamba juures Toompeal, Kohtu tn. 6. Osavõtjaid oli seal küll vähe, kuid me oleme sellest tavast kinni pidanud.

Kokkuvõttes on meie tegevusaasta jooksul toimunud kaksteist üritust. Kartused, et koroonaaastad võivad tuua kaasa seltsi tegevuse pisenemise, pole täitunud. Pigem üllatab, et meie üritustest osavõtt olnud suurem kui juhatuse lootnud. Seltsil on oma kindel ja kiiduväärne tuumik, kes on pea alati kohal ettekandeid kuulamas ja väljasõitudel. Ja selgelt on kasvanud külaliste arv seltsi üritustel. See annab juhatusele kindlustunde jätkata tegevust seltsi põhimõtete kohaselt.

Aruandes tahan märkida ära seltsi liikmete olulisemaid saavutusi.

Meeldiv on esile tõsta, et meie seltsi liige Reet Bender valiti Tartu Ülikooli korraliseks germanistika professoriks. 9. märtsil pidas Reet Tartu Ülikooli aulas inauguratsiooniloengu, mis on järe尔vaadav. Oleme imetlenud Reeda erakordset töökust ka tõlkijana, läinud aastal ilmus temalt mahukas Herderi kogumik „Torm ja tung“. Nagu mäletate, ilmus aasta varem tema tõlgitud ja põhjalikult kommenteeritud Oswald Hartge mälestuste teos.

Mitmed seltsi liikmed on aktiivselt osalenud erialastel konverentsidel ja neilt on ilmunud artikleid ja peatükke raamatutes, mida siin ei jõuagi üles lugeda. See tõdemine lihtsalt osutab meie seltsi teaduslikule pädevusele ja potentsiaalile.

Juhatus pööras lõppeval tegevusaastal endiselt tähelepanu seltsi kodulehe täitmisele värskel informatsiooniga. Olem endiselt kasutanud infotehnoloog Marko Poolametsa abi. Tunnistame, et uuenenud disainiga kodulehe kallal, mida paljud seltsi liikmed on külastanud, jätkub töö üksikute küsimustega veel praegugi ning leidub detaile, mida on vaja jätkuvalt lahendada ja parendada.

Juhatus on teinud plaane seltsi töö osas lähemas tulevikus, kuid mõningaid ideid võiksime pigem arutada läbirääkimiste korras.

Tahan lõpetuseks avaldada tänu kõigile, kes seltsi ürituste heaks kordaminekuks on kaasa aidanud. Eriti tahan kiita meie juhatuse liikmeid, häid kolleege Maaja Silma, Eva Keinastit, Inna Jürjot ja Gisela Melli, sest tänu nende pingutustele on meie juhatuse töö ja seltsi tegevus kenasti sujunud ning selle eest neile suur tänu. Tõsiasi on aga see, et juhatuse vanemates liikmetes kasvab soov endi väljavahetuseks nooremate tegusate inimestega, kes meie missiooni edasi kannaksid.

Jüri Kivimäe
Baltisaksa Kultuuri Seltsi Eestis juhatuse esimees